

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף לה

וישבו מתור הארץ.. וילכו ויבואו: נאמר במרגלים "וישבו מתור הארץ מִקֶּץ אַרְבָּעִים יוֹם: **וילכו** ויבואו אל משה ואל אהרן". לאחר שנאמר שהם 'שבו' מארץ ישראל מדוע כתוב 'וילכו'? אלא ללמד שכמו שביאתם חזרה מהארץ היתה בעיצה רעה להוציא דיבתה, כך גם הליכתם אל הארץ היתה בשביל להוציא דיבתה.

כל לשון הרע שאין בו דבר אמת: המרגלים נהגו בתחכום, בתחילה הם דברו בשבח הארץ "ויספרו לו ויאמרו בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֵלֶב וְדִבְשׁ הוּא וְזֶה פְּרִיָּהּ" וזאת בכדי שיאימנו להם לדיבה שיאמרו לאחר מכן "אִפְסֹס כִּי עַז הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ יְהוּדָה בְּצִרּוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם יְלִדֵי הָעַנְקָה רְאִינוּ שָׁם וכו'".

ויהס כלב: נאמר "ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה". המילים 'אל משה' מלמדות שכלב נהג בתחכום כשבתחילה הוא הראה כאילו הוא בא לדבר נגד משה. וזאת משום 'דחזייה ליהושע דקא משתעי' (כגירסת רש"י) - הוא ראה שיהושע פתח בדברים, ואמרו לו העם: 'ראש קטוע ידבר?' כלומר אדם ללא בנים (שירשו את הארץ) ידבר? (כי ליהושע לא היו בנים). ולכן הבין כלב שאם הוא יתחיל לדבר, גם בו ימצאו עילה לחסום את דבריו. ולכן הוא התחיל לדבר כאילו בגנותו של משה ואז העם השתתק, אך לבסוף אמר להיפך. והמילים "עלה נעלה" מלמדות שאמר להם: אפילו אם יאמר לנו משה לעשות סולמות ולעלות לרקיע וכי לא נשמע לו?

דבר גדול דברו מרגלים: כלומר דבר גדול בחומרתי: "והאנשים אשר עלו עמו אמרו: לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו" וכוננתם לקב"ה שכאילו ח"ו אינו יכול להוציא את יושבי הארץ בשביל בני ישראל.

דכל היכא דמטו: בכל מקום שהם הגיעו אליו - מת האיש החשוב של אותו המקום, וזאת בכדי שכל בני המקום יהיו טרודים באבל ולא ישימו לב למרגלים.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

מרגלים שקרי הוו: המרגלים היו שקרנים, כי אמנם מה שאמרו **"וְנָהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲנָבִים"** הוא אמת, אבל **"וְכֵן הָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם"** מניין הם ידעו מה חשבו עליהם בני הענק?

דחיה: **ולא היא:** אין זה נכון. יושבי הארץ היו מכרים את האכלים תחת עצי הארז, וכאשר ראו אותם המרגלים מתקרבים, הם פחדו ועלו וישבו על העצים, ואז הם שמעו את הנפילים אומרים 'אנו רואים אנשים דומים לחגבים באילנות'.

שנטלו אנבים וזרקום כלפי מעלה: כביכול כנגד הקב"ה ח"ו. ולומדים זאת מהסמיכות של הפסוקים.

מיתה משונה: נאמר שהם מתו 'במגפה' בניקוד פתח ולא בניקוד שווא, ומכאן לומדים שמתו במגיפה המתאימה להם.

*

הגמרא חוזרת לבאר את פרשת מעבר בני ישראל בירדן בכניסתם לארץ

וכיון שעלה אחרון שבישראל: נאמר **"וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תָּם כָּל הָעָם לַעֲבוֹר וַיַּעֲבֹר אַרְוֹן יְהוָה וְהַכְּהֲנִים לִפְנֵי הָעָם"** ואילו לאחר מכן נאמר **"וַיֵּצֵאוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַכְּהֲנִים לֵאמֹר עֲלוּ מִן הַיַּרְדֵּן: וַיְהִי כַּעֲלוֹת הַכְּהֲנִים נִשְׂאֵי אַרְוֹן בְּרִית יְהוָה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְקוּ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכְּהֲנִים אֶל הַחֲרָבָה וַיֵּשְׁבוּ מִי הַיַּרְדֵּן לְמִקְוָמָם וַיִּלְכּוּ כַּתְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם עַל כָּל גְּדוּתָיו"** והרי מכיון שכבר עבר הארון לפני העם, מדוע מצווה יהושע את הכהנים לעלות מהירדן? אלא בהכרח שהפסוק הראשון קרה בפועל לאחר שני הפסוקים שנכתבו מאוחר יותר, 'ואין מקודם ומאוחר בתורה'.

וכך היה סדר הדברים. בתחילה ציוה יהושע את הכהנים לעלות מן הירדן אחורה לצד מזרח, וכאשר נגעו רגליהם בגדת הירדן המזרחית חזרו המים לזרום והפרידו בינם לבין העם שהיה בצד המערבי של הירדן. ואז עבר הארון עם הכהנים את הירדן באויר, מצד מזרח לצד מערב (ככתוב בפסוק הראשון).

ועל דבר זה נענש עוזא: בספר שמואל מסופר שדוד והעם אשר איתו העלו את ארון הברית מקרית יערים, בדרך שלח עוזא את ידו ואחז בארון (בשגגה, שלא כדיון) וה' המית אותו שם. **"וַיַּחַר אֶפְרַיִם יְהוָה בְּעֵזָה וַיִּכְהֹוּ שֵׁם הָאֱלֹהִים עַל הַשָּׁל וַיָּמָת שֵׁם עִם אַרְוֹן הָאֱלֹהִים"**.

על עסקי שלו: 'השלו' מתפרש כ'שגגה' בדומה ללשון 'שלו' שגם הוא שגגה.

שעשה צרכיו: עוזא עשה צרכיו בפני הארון (ובנוסף גם החזיק בו כמפורש בפסוק ונענש על שני הדברים - מהרש"א).

ארון לעולם קיים: לפני החורבן גזז יאשיהו את הארון.

חררה: עוגה שאופים על גחלים.

קושיא: אלא מעתה כל היכא דכתיב ויחר: וכי בכל מקום שנאמר 'ויחר' יתכן לפרש מלשון 'חררה', והרי נאמר כן גם כלפי הקב"ה?

תירוץ: התם כתיב אף: כשנאמר 'ויחר' ביחס לקב"ה נאמר גם 'אף' כלומר 'ויחר' אף ה" שזהו לשון כעס, אבל בדוד שלא נאמר 'אף' דורשים מלשון 'חררה'.

התעייף עיניך בו ואיננו: אם תעצום עיניך ותסיח דעתך מדברי התורה - הם יעלמו ממך ותשכח אותם.

ואיהו אתייה בעגלתא: דוד העלה את הארון בעגלה, ועבר על המפורש בפסוק שאת הארון נושאים בכתף. בפסוק נאמר שמשה רבינו לא נתן לבני קהת עגלות כמו לשאר הלויים שנשאו את כלי המשכן, כי הם היו צריכים לשאת את הארון בכתף.

*

"וַיָּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵּית שְׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בְּאָרוֹן יְהוָה": זהו פסוק בספר שמואל העוסק בעניין הבאת הארון מפלישתים. הפלישתים שבו את הארון ומחמת כך באו עליהם אסונות גדולים, ולכן הם הניחו אותו על עגלה הרתומה לשני פרות ושלחוהו חזרה לישראל, והפרות הלכו מעצמם לבית שמש (עיר שגרו בה ישראל). אנשי בית שמש הסתכלו בארון וה' היכה בהם, כפי שנאמר בהמשך הפסוק - **"וַיָּךְ בְּעַם שְׁכֵעִים אִישׁ חֲמִשִּׁים אֶלְף אִישׁ וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם כִּי הִכָּה יְהוָה בְּעַם מִכָּה גְדוֹלָה"**.

קושיא: משום דראו ויך? וכי בגלל שהם הסתכלו על הארון ה' היכה בהם?

תירוץ א': כוונת הפסוק שהם הסתכלו בו מתוך בזיון, שהם היו עסוקים בקצירת השדות ותוך כדי כך הסתכלו בו ולא הפסיקו את מלאכתם כדי לכבדו.

תירוץ ב': הם גם אמרו מילים של חוצפה לארון - 'מי הכעיס אותך כשכעסת ולא הצלת את עצמך מהשביה ששבו אותך פלישתים, וכעת מי פייס אותך שהתפייסת לבוא מעצמך'.

*

"וַיְהִי כִּי צָעְדוּ נִשְׂאֵי אֲרוֹן יְהוָה שְׁשֵׁה צְעָדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא": בספר שמואל מסופר שעוזא שלח את ידו לאחוז בארון וה' המית אותו, מחמת כן דוד פחד להביא את הארון לירושלים ולכן הוא שלח אותו לבית עובד אדום הגיתי. הארון היה בבית עובד שלשה חדשים וה' בירך את עובד ואת כל אשר לו בזכות הארון. כשדוד שמע על כך הוא העלה את הארון לירושלים בשמחה, ובדרך לירושלים הקריבו קרבנות כאמור בפסוק הנ"ל.

אם כן מילאת את כל ישראל במות: אם על כל פסיעה הם הקריבו שור ומריא ועל כל שש פסיעות הקריבו שבעה פרים ושבעה אילים, נמצא שמילאת את כל ארץ ישראל מזבחות (= על כל פסיעה מזבח).

כתיב כידון וכתיב נכון: בספר דברי-הימים לגבי מעשה עוזא נאמר "וַיָּבֵאוּ עַד גֵּרֶן כִּידוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָא אֶת יָדוֹ לְאַחֵז אֶת הָאֲרוֹן כִּי שָׁמְטוּ הַבְּקָר", ואילו בספר שמואל נאמר "וַיָּבֵאוּ עַד גֵּרֶן נְכוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָא אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּאָחֵז בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבְּקָר", מדוע פעם אחת הוא נקרא "כידון" ופעם אחרת "נכון"?

תשובה: אמר רבי יוחנן: בהתחלה היה הארון כמו "כידון" שהרי על ידו נהרג עוזא, אבל לבסוף לאחר שהיה בבית עובד אדום הגיתי שלשה חדשים הוא נעשה "נכון" כלומר שהכין את ביתו של עובד, שעובד התברך ואשתו ושמונת כלותיה ילדו ששה בכרס אחד.

*

ת"ר, כיצד כתבו ישראל את התורה: על המזבח בהר עיבל.

לדבריו, היאך למדו אומות של אותו הזמן אומות העולם תורה? כלומר אם לאחר שכתבו כיסו את הכתב בסיד, איך האומות ילמדו את התורה? (= הם כתבו את התורה על האבנים ב-70 שפות כדי שכל הרוצה ללמוד יבוא וילמד, וכדי שלא יוכלו אומות העולם לטעון שלא היה להם מהיכן ללומדה).

נוטירין שלהן: הסופרים שלהם.

והשיאוה: והעתיקו אותה משם.

ר' שמעון אומר וכו': הם כתבו את התורה על גבי סיד, וכתבו בסוף הדף את הפסוק "לִמְעַן אֲשֶׁר לֹא יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וְחִטָּאתָם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם", כדי להודיע לשבעה אומות היושבים מחוץ לגבול ארץ ישראל שאנו הצטוונו להשמיד רק את האומות היושבים בתוך גבולות הארץ כדי שלא ילמדו אותנו את מעשיהם המקולקלים, כמו שנאמר קודם לכן "כִּי הִתְרַם תִּתְּרִימִם הַחֲתִי וְהָאֲמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי הַחִי וְהַיְבוּסִי כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיךָ", אבל אתם שיושבים מחוץ לארץ ישראל אם תחזרו בתשובה נקבל אתכם.

מ"ט דרבי שמעון שאמר שכתבו את התורה על גבי סיד? שנאמר "וְהָיוּ עַמִּים מְשֻׁרְפֹת שִׂיד קוֹצִים כְּסוּחִים בְּאֵשׁ יְצִתוּ", בגלל שלא למדו את התורה שנכתבה על הסיד והיתה גלויה לפנייהם ולא למדוה.

כמאן אזלא הא דתניא וכו': הבריייתא שאמרה שמה שנאמר "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבֶיךָ וַנִּתְּנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׂבִיתָ שְׂבִי" הולך גם על הכנענים שבחו"ל, כלומר שמותר לך לשבות אותם ולא צריך להרוג אותם כמו הכנענים שבארץ ישראל שעליהם נאמר "לֹא תִחְיֶה כָּל נַשְׂמָה", היא כדעת רבי שמעון הסובר שכתבו להם בתחתית הדף שאם יחזרו בתשובה יקבלו אותם, אבל לדעת רבי יהודה הסובר שכיסו את הכתב בסיד, גם הכנעני שבחו"ל בכלל "לֹא תִחְיֶה כָּל נַשְׂמָה" ואסור להשאירם בחיים.